

Note

Incepînd din numărul viitor „Insemnările Ieșene“ vor prezenta un număr mai mare de note, care vor căuta să revizuiască critic foaia mișcarea culturală românească și principalele evenimente ale spiritului din lumea întreagă. Tot odată vom face și recenzii și dări de seamă a cărților și revistelor celor mai importante. În acest prim număr am fost obligați să punem mai multe articole și mai puține note. În numărul viitor, care va apare la 14 Ianuarie 1936, vom publica printre altele articole semnate de D-nii: M. Sadoveanu. G. Topârceanu, Ionel Teodoreanu, M. Codreanu, Gr. T. Popa ș. a.

Red.

Holism și Metabiologie.

În lucrarea lui *Adolf Meyer* (profesor la Hamburg) intitulată: *Epoci de criză și schimbări în gîndirea biologică* [Krisenepochen und Wendepunkte des biologischen Denkens-Gustav Fischer-Jena 1935] se expune într-o formă atrăgătoare noua directivă a gîndirii omenești, influențată tot mai mult de datele biologice. Nici sistemele vitaliste, precum nici cele mecaniste nu au putut procura o explicație suficientă a proceselor și fenomenelor. Unele sisteme sînt prea analitice, iar altele sînt prea abstractive. Plecînd dela teoriile darwiniene, vestitul general englez (cunoscut din războiul Sud-african) J. C. *Smuth* a emis un nou fel de a vedea organismele. După el organele, într'un corp organizat [ca și indivizii într'o societate] nu pot fi considerate izolat, decît punîndu-le în condiții artificiale. Ele sunt determinate mereu de sistemul în care se află integrate; și întotdeauna trebuie ținut seama de totalitatea factorilor într'un moment dat, pentru înțelegerea manifestărilor particulare. Aceleași organe ale unui individ (să zicem mușchii) își combină diferit acțiunile și iau aspecte deosebite, după angajamentul pe care îl are sistemul lor întreg și individul tot; cînd mîncîcă un individ, el o face cu toate organele lui, dispuse în modul cel mai favorabil pentru îndeplinirea acestei funcții. El nu mîncîcă numai cu gura, dar cu toate simțurile, cu tot sistemul nervos, cu toate aparatele active. La acel moment omul tot este o mașină digestivă. Într'un alt moment individul poate intra într'o acțiune de atac și toate organele lui (nu numai mușchii) își combină funcțiile în vederea agresiunii. Acelaș individ care fusese o mașinărie consumatoare de hrană, devine (și cu aceleași organe) un mecanism ofensiv. Astfel organele stau sub porunca modelatoare a întregului [*Holism*] care, fără să le schimbe fundamental, li dă mereu altă semnificație. Acest mare principiu biologic — devenit adevăr notoriu în științele naturale — s'a întins și la explicația atitudinilor omului în Societate și în gîndire [*Metabiologie*]. Acelaș om, cu aceeaș compoziție organică, are reacțiuni atît de deosebite, după cum se află integrat în societate sau în unele sisteme de gîndire, în cît apare aproape ca o altă ființă de la un timp la altul. Nici celulele (pentru organe), nici indivizii (pentru societate) nu mai pot fi considerați ca elemente echivalente, cari alcătuiesc un întreg prin simplă alăturare numerică. Din contra întregul, sistemul, impune componentilor înfățișări parti-

culare, variabile după directivele în care intră sistemul. Acest mod de a privi lucrurile pare a fi mai satisfăcător și în tot cazul este extrem de sugestiv.

T. Gr.

Karl Mannheim: Mensch und Gesellschaft im Zeitalter des Umbaus. [Omul și societatea în epocile de transformare]. Leiden 1935.

O carte care ar fi de citit de acei cari vîntură satele și măhălăile în scopuri politice. E cam grea de înțeles; dar în caz de înțelegere e lămuritoare pentru multe din defectele societății actuale și pentru primejdiile ei viitoare. Autorul se ocupă de cele mai pasionante probleme sociale și de fenomene, cari, sub formă de cuvinte, fac să vibreze mereu atmosfera întrunirilor politice ori a sălilor de conferințe. Într'adevăr *Mannheim* analizează și critică problema „*irafionalului*” în societatea contemporană; apoi problema „*autarbiei*” și a „*democratizării în masă*” (*Mass-Demokratie*) și în sfîrșit gîndirea și individul în planificare.

Tema principală a autorului este ideea că „*nici o transformare a societății nu-i posibilă fără transformarea omului*” și că „*evenimentele sufletești și spirituale își au legile lor structurale legate de societate*”. Incolo numeroase fapte colaterale, multiple cuvinte de ordine ale vieții sociale de azi, și continui sugestii sub formă gîndită adînc; cea ce face din recenzie o simplă informație și din lectura cărții o necesitate.

T. Gr.

Până unde merge Centralismul.

Există un așa numit „fond cultural” care se alimentează din reținerea de 10% dela taxele de bacalaureat. Nu s'ar cuveni să publice Ministerul instrucțiunii un tablou de repartizarea acestui fond?

S'a instituit un nou bir: 10% din vânzarea cărților didactice de curs primar, spre a veni în ajutorul elevilor săraci. Nu era drept ca acest fond să se verse comitetelor școlare județiene spre a fi repartizat de ele elevilor săraci din județele de unde se adună acest nou bir? Va publica Ministerul chipul cum se va împărți produsul acestei taxe, pentru care amenință pe învățători cu urgie administrativă pentru că nu l-au vărsat Centrului?

În vreme ce atîte „fonduri culturale” se împart cine știe cum și cui, Ministerul se miră că elementul țărănesc nu frecventează școlile secundare nici în proporție de 10 la sută și cere comitetelor școlare să iea măsuri...

B.

Liceul Internat din Iași.

O democrație trebuie să fie o pepinieră de elite, recrutate în sens vertical, de jos în sus, din toate clasele. Așa zisa noastră democrație este așa de sinceră încît ignorează tocmai problema crucială a recrutării cadrelor conducătoare ale țării.

Un simplu caz. În locul concentrării mijloacelor de Stat în cîteva instituții serioase, se risipesc fondurile într'o puzderie de școli de periferie; mici concesiile electorale pentru cluburi locale... În acest timp, o școală de